

Brussel, 3 juli 2026
(OR. en)

11127/26

ECOFIN 917
UEM 321
SOC 446
EMPL 248
COMPET 861
ENV 837
EDUC 303
ENER 459
JAI 897
GENDER 134
JEUN 177
SAN 535
ECB
EIB

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	AANBEVELING VAN DE RAAD inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Litouwen

De delegaties vinden hierbij de bovengenoemde ontwerpaanbeveling van de Raad, die is gebaseerd op Commissievoorstel COM(2026) 215 final en is herzien en goedgekeurd door verschillende comités van de Raad en is afgerond door het Economisch en Financieel Comité.

AANBEVELING VAN DE RAAD

inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Litouwen

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EU) 2024/1263 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2024 betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en betreffende het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad¹, en met name artikel 3, lid 3,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

¹ Verordening (EU) 2024/1263 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2024 betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en betreffende het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad (PB L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2024/1263 bevat de doelstellingen van het kader voor economische governance, dat erop gericht is gezonde en houdbare overheidsfinanciën, duurzame en inclusieve groei, alsook veerkracht te bevorderen door middel van hervormingen en investeringen, en buitensporige overheidstekorten te voorkomen. In die verordening is bepaald dat de Raad en de Commissie in het kader van het Europees Semester multilateraal toezicht uitoefenen overeenkomstig de doelstellingen en vereisten van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Het Europees Semester omvat met name de opstelling van en het toezicht op de uitvoering van landspecifieke aanbevelingen.
- (2) Op 25 november 2025 heeft de Commissie een advies over het ontwerpbegrotingsplan 2026 van Litouwen goedgekeurd. De Commissie heeft op die datum op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 het waarschuwingsmechanismeverslag 2026 goedgekeurd, waarin zij Litouwen niet noemt als een van de lidstaten waarvoor een diepgaande evaluatie nodig is. Ook heeft de Commissie een aanbeveling goedgekeurd voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone, alsook voor een aanbeveling van de Raad over menselijk kapitaal in de Europese Unie, en een voorstel gedaan voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid voor 2026, waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone² aangenomen op 21 april 2026, en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid en de aanbeveling over menselijk kapitaal op 9 maart 2026.
- (3) Op 29 januari 2025 heeft de Commissie het kompas voor concurrentievermogen gepubliceerd, een strategisch kader dat de komende vijf jaar het mondiale concurrentievermogen van de Unie moet stimuleren. Daarin worden de drie transformatievereisten innovatie, decarbonisatie en concurrentievermogen, en veiligheid genoemd als kritieke pijlers voor duurzame economische groei. Sinds de bekendmaking ervan heeft het kompas voor concurrentievermogen gediend als uitgangspunt voor de werkzaamheden in het kader van het Europees Semester en zorgt het ervoor dat het economisch beleid van de lidstaten in overeenstemming is met de strategische doelstellingen van de EU, waarbij een uniforme aanpak van economische governance wordt opgezet ter bevordering van duurzame groei, innovatie en veerkracht in de Unie.

² PB C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) In 2026 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid parallel verlopen met de slotfase van de uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit³. Herstel- en veerkrachtplannen zijn, samen met financiering in het kader van het cohesiebeleid, van essentieel belang gebleken voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten van het Europees Semester, aangezien met de plannen alle of een aanzienlijk deel van de uitdagingen die in de relevante landspecifieke aanbevelingen van de recente cycli zijn aangehaald, moesten worden aangepakt, en in de door het Europees cohesiebeleid gefinancierde programma's rekening moest worden gehouden met de landspecifieke aanbevelingen. Nu de herstel- en veerkrachtfaciliteit bijna ten einde loopt, blijft het van essentieel belang om de hervormingen en investeringen die in het kader daarvan worden ondersteund en uitgevoerd, vol te houden, met name die welke bijdragen tot de aanpak van de uitdagingen die in de landspecifieke aanbevelingen zijn vastgesteld, en erop voort te bouwen.
- (5) Op 3 juni 2026 heeft de Commissie het landverslag 2026 voor Litouwen bekendgemaakt. Daarin is de vooruitgang beoordeeld die Litouwen heeft geboekt bij de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen voor 2025 en is de balans opgemaakt van de uitvoering door Litouwen van het herstel- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse zijn in het landverslag de dringendste uitdagingen voor Litouwen in kaart gebracht. Ook is daarin de vooruitgang beoordeeld die Litouwen heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie inzake werkgelegenheid, vaardigheden en vermindering van armoede en sociale uitsluiting, alsook bij de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

³ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Op 8 juli 2025 heeft de Raad, op basis van de beoordeling en de aanbeveling van de Commissie, een aanbeveling aangenomen tot goedkeuring van het nationaal budgettaire structureel plan voor de middellange termijn van Litouwen⁴. Het plan bestrijkt de periode 2025 tot en met 2029 en bevat een begrotingsaanpassing die over vier jaar is gespreid. De Raad heeft de volgende maximale groeipercentages van de netto-uitgaven aanbevolen: 6,1 % in 2025, 5,2 % in 2026, 4,8 % in 2027, 4,5 % in 2028 en 4,3 % in 2029; deze stemmen overeen met de maximale cumulatieve groeipercentages die zijn berekend op basis van referentiejaar 2024, namelijk 6,1 % in 2025, 11,6 % in 2026, 17,0 % in 2027, 22,3 % in 2028 en 27,5 % in 2029.
- (7) De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de gevolgen daarvan vormen een existentiële uitdaging voor de Europese Unie. De Commissie heeft de lidstaten uitgenodigd te verzoeken om een gecoördineerde activering van de nationale ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groepact ter ondersteuning van de inspanningen van de EU om tot een snelle en aanzienlijke verhoging van de defensie-uitgaven te komen⁵, en dit voorstel is door de Europese Raad van 6 maart 2025 positief ontvangen. Naar aanleiding van het verzoek van Litouwen heeft de Raad op 8 juli 2025 op aanbeveling van de Commissie een aanbeveling aangenomen op grond waarvan Litouwen mag afwijken van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven⁶. De periode waarin de nationale ontsnappingsclausule wordt geactiveerd (2025-2028) stelt Litouwen in staat de overheidsuitgaven te herprioriteren of de overheidsinkomsten te verhogen, zodat aanhoudend hogere defensie-uitgaven de houdbaarheid van de begroting op middellange termijn niet in gevaar zouden brengen.

⁴ Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2025 tot goedkeuring van het nationaal budgettaire structureel plan voor de middellange termijn voor Litouwen (PB C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁵ Mededeling van de Commissie, “Hogere defensie-uitgaven opvangen binnen het stabiliteits- en groepact”, Brussel, 19 maart 2025, (C(2025) 2000 final).

⁶ Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2025 houdende toestemming voor Litouwen om af te wijken van de in Verordening (EU) 2024/1263 van de Raad vastgestelde maximale groeipercentages van de netto-uitgaven (activering van de nationale ontsnappingsclausule) (PB C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (8) Op 30 april 2026 heeft Litouwen zijn jaarlijkse voortgangsverslag 2026⁷ ingediend over de naleving van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven en de uitvoering van hervormingen en investeringen als antwoord op de belangrijkste uitdagingen zoals benoemd in de landspecifieke aanbevelingen van het Europees Semester.
- (9) De groei van het reële bbp in 2025 bedroeg 2,9 % en de GICP-inflatie 3,4 %. Volgens de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie zal het reële bbp in 2026 groeien met 3,0 % en in 2027 met 2,1 %, bij een GICP-inflatie van 4,4 % in 2026 en 2,7 % in 2027.
- (10) Volgens gegevens van Eurostat⁸ is het overheidstekort van Litouwen gestegen van 1,3 % van het bbp in 2024 tot 1,8 % van het bbp in 2025, hoofdzakelijk als gevolg van hogere sociale overdrachten en de stijging van overheidssalarissen. Op basis van de op de afsluitdatum van de prognoses bekende beleidsmaatregelen wordt in de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie uitgegaan van een tekort van 2,2 % van het bbp in 2026 en 2,7 % van het bbp in 2027. De reden voor stijging van het tekort in 2026 en in 2027 is gelegen in de uitgavenzijde, met name door hogere uitgaven voor nationale investeringen (2026), defensie (2027) en sociale overdrachten en rentebetalingen (beide jaren).

⁷ De jaarlijkse voortgangsverslagen 2026 zijn beschikbaar op: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Euro-indicatoren van Eurostat, 22 april 2026.

- (11) Uitgaande van de ramingen van de Commissie was de begrotingskoers⁹, die zowel op nationaal niveau als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2025 expansief, met 1,4 % van het bbp. Deze zal in 2026 naar verwachting expansief zijn, met 1,0 % van het bbp, en in 2027 contractief, met 0,4 % van het bbp.
- (12) Volgens gegevens van Eurostat¹⁰ is de overheidsschuld van Litouwen gestegen van 38,0 % van het bbp eind 2024 tot 39,5 % van het bbp eind 2025. De stijging van de schuldquote in 2025 is hoofdzakelijk het gevolg van de stock-flow adjustment. Op basis van de op de afsluitdatum van de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie bekende beleidsmaatregelen wordt er in die prognoses van uitgegaan dat de schuldquote eind 2026 zal zijn gestegen tot 44,6 % en eind van 2027 verder zal zijn gestegen tot 48,4 %. De stijging van de Litouwse overheidsschuld is het gevolg van beduidende stock-flow adjustments, hoofdzakelijk in verband met overschotten van socialezekerheidsfondsen die leiden tot vermogensaccumulatie in plaats van afbetaling van schulden, en de voorfinanciering van defensie-uitgaven, alsmede het stijgende tekort.
- (13) Volgens gegevens van Eurostat¹¹ bedroegen de totale defensie-uitgaven van de overheid in Litouwen 2,7 % van het bbp in 2025, wat neerkomt op een stijging van 1,2 procentpunt van het bbp ten opzichte van het referentiejaar 2021. In de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie wordt ervan uitgegaan dat deze in 2026 2,9 % van het bbp zullen bedragen, wat neerkomt op een stijging met 1,5 procentpunt van het bbp ten opzichte van 2021¹².

⁹ De begrotingskoers wordt gedefinieerd als een maatstaf van de jaarlijkse verandering in de onderliggende begrotingssituatie van de overheid. Op basis daarvan wordt de economische impuls beoordeeld die uitgaat van het begrotingsbeleid – zowel het op nationaal niveau gefinancierde beleid als het beleid dat uit de EU-begroting wordt gefinancierd. De begrotingskoers wordt gemeten als het verschil tussen i) het groeipotentieel op middellange termijn en ii) de verandering in de primaire uitgaven (discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde niet meegerekend), inclusief de uitgaven gefinancierd door niet terug te betalen steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere Uniefondsen.

¹⁰ Euro-indicatoren van Eurostat, 22 april 2026.

¹¹ Eurostat, overheidsuitgaven door classificatie van overheidsfuncties (COFOG).

¹² De NAVO-definitie van defensie-uitgaven verschilt van de COFOG-definitie van defensie-uitgaven. Bovendien kunnen er verschillen optreden als gevolg van het moment waarop de uitgaven worden geboekt, met name in het geval van militaire uitrusting, aangezien de NAVO-rapportage niet verloopt volgens de nationale boekhoudregels voor het moment van boeking.

- (14) De Unie wordt nog steeds geconfronteerd met risico's op verstoringen van de energievoorziening en hoge prijsvolatiliteit, die worden verergerd door geopolitieke spanningen met gevolgen voor de mondiale olie- en gasmarkten. Uit de ervaring met de energiecrisis van 2022-2023 is gebleken dat brede en niet-gerichte maatregelen hoge begrotingskosten met zich meebrengen en in sociaal en economisch opzicht inefficiënt zijn. Sinds het uitbreken van de oorlog in het Midden-Oosten in februari 2026 heeft Litouwen budgettaire beleidsmaatregelen vastgesteld om de gevolgen van de hoge energieprijzen voor huishoudens en bedrijven te verzachten¹³. Deze maatregelen omvatten een niet-gerichte verlaging van de accijnzen op diesel en een gerichte verlaging van de accijnzen op landbouwdiesel, beide van 16 april tot en met 15 juni 2026. Volgens de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie bedragen de begrotingskosten van deze maatregelen in 2026 minder dan 0,1 % van het bbp. Volgens de ramingen van de Commissie zouden de begrotingskosten hiervan 0,1 % van het bbp in 2026 bedragen indien deze maatregelen tot eind 2026 van kracht blijven.
- (15) Uitgaande van de berekeningen van de Commissie zijn de netto-uitgaven in Litouwen in 2025 met 10,5 % toegenomen. De groei van de netto-uitgaven in 2025 ligt boven het aanbevolen maximale groeipercentage, met een afwijking van 1,5 % van het bbp op jaarbasis. Rekening houdend met de flexibiliteit waarin de nationale ontsnappingsclausule voorziet voor defensie-uitgaven, bedraagt de cumulatieve afwijking van de netto-uitgaven 0,3 % van het bbp.

¹³ Dit weerspiegelt de situatie op de afsluitdatum van de voorjaarsprognoses 2026 van de Commissie (4 mei 2026).

- (16) Volgens de berekeningen van de Commissie zullen de netto-uitgaven van Litouwen naar verwachting stijgen met 7,2 % in 2026 en met 18,4 % cumulatief in 2025 en 2026. De verwachte groei van de netto-uitgaven in 2026 ligt boven het aanbevolen maximale groeipercentage, met een afwijking van 0,7 % van het bbp op jaarbasis. Wanneer 2025 en 2026 samen worden beschouwd, komt ook het verwachte cumulatieve groeipercentage van de netto-uitgaven uit boven het aanbevolen maximale groeipercentage, met een afwijking van in totaal 2,2 % van het bbp. Rekening houdend met de flexibiliteit waarin de nationale ontsnappingsclausule voorziet voor defensie-uitgaven, bedraagt de verwachte cumulatieve afwijking van de netto-uitgaven voor 2025 en 2026 samen 0,7 % van het bbp.
- (17) De algemene overheidsinkomsten uit belastingen blijven laag in vergelijking met het EU-gemiddelde: 33,3 % van het bbp in 2024 tegenover 40,4 % in de EU. Met name de inkomsten uit periodieke onroerendgoedbelastingen en milieubelastingen, die minder groeiremmend zijn, blijven laag, met respectievelijk 0,3 % en 1,8 % van het bbp in Litouwen, tegenover 0,9 % en 2,1 % in de EU. Hoewel de recente hervorming van de periodieke onroerendgoedbelastingen de aanpassing van de kadastrale waarden aan de marktprijzen heeft verbeterd, blijft het potentieel voor inkomsten daaruit beperkt door de hoge vrijstellingsgrens voor eerste woningen en de beperkte progressiviteit van de tarieven. Tegelijkertijd laat het belastingstelsel, ondanks de positieve veranderingen als gevolg van de belastinghervorming van 2026, nog altijd belastingarbitrage tussen inkomsten uit arbeid, zelfstandig ondernemerschap en bepaalde vennootschapsvormen toe, wat onevenwichtigheden veroorzaakt, de progressiviteit vermindert en de belastinginning verzwakt. Hoewel vooruitgang op het gebied van de digitalisering van belastingdienst en het wijdverbreide gebruik van elektronische indiening en vooraf ingevulde aangiftes ertoe hebben bijgedragen dat de btw-kloof in 2024 tot 13,2 % is gedaald, houden de nalevingsproblemen aan en is de schaduw economie nog altijd bovengemiddeld ten opzichte van het EU-gemiddelde. Ondanks de vooruitgang bij de uitfasering van subsidies voor fossiele brandstoffen blijven verschillende niet-gerichte steunmaatregelen van kracht, waaronder verlaagde accijnzen op aardgas voor verwarming en een fiscale voorkeursbehandeling voor bepaalde toepassingen van fossiele brandstof. Met name subsidies voor fossiele brandstoffen die energiearmoede niet gericht bestrijden noch echte problemen op het gebied van energiezekerheid aanpakken, die elektrificatie belemmeren en die niet van cruciaal belang zijn voor het concurrentievermogen van de industrie, kunnen worden beschouwd als een prioriteit voor uitfasering.

- (18) Ondanks de recente stijgingen liggen de overheidsuitgaven voor gezondheid en langdurige zorg, sociale bescherming en algemene overheidsdiensten nog altijd ruim onder het gemiddelde van de EU, wat tijdige en gelijke toegang tot hoogwaardige diensten belemmert. Volgens de gegevens van Eurostat¹⁴ bedroegen de uitgaven aan sociale bescherming in 2024 14,7 % van het bbp, vergeleken met 19,6 % in de EU, terwijl de zorguitgaven 5,8 % van het bbp bedroegen, tegenover 7,4 % in de EU, en die voor langdurige zorg 1,0 %, tegenover 1,7 % in de EU. De uitgaven voor algemene overheidsdiensten¹⁵ zijn structureel laag gebleven, namelijk 3,6 % van het bbp, een van de laagste percentages in de EU. In de gezondheidszorg blijft aanhoudende onderinvestering, onder meer in de infrastructuur, drukken op de toegang, kwaliteit en resultaten. Het financieringsmodel voor zorginstellingen is ondoeltreffend, omdat inkomsten uit zorgverzekeringsbijdragen nog altijd structureel ontoereikend zijn om de vraag naar en kosten van zorgdiensten te dekken, hetgeen bijdraagt tot het groeiende tekort van het nationale zorgverzekeringsfonds, de schulden van zorginstellingen, onbeantwoorde zorgbehoeften en een van de hoogste eigen bijdragen in de EU voor de patiënten, waarbij farmaceutische producten en tandheelkundige zorg elk verantwoordelijk zijn voor een derde van die bijdragen. Voor wat betreft sociale bescherming beperken de lage uitgaven nog altijd het armoedebestrijdingseffect van overdrachten, terwijl er lacunes zijn in het aanbod van sociale dienstverlening, ook als gevolg van de zwakte van het huidige financieringsmodel. Hoewel Litouwen een aanzienlijk deel van de sociale dienstverlening financiert vanuit de nationale begroting en van plan is om geïndividualiseerde socialedienstverleningspakketten in te voeren met vaststelling van minimale financieringsniveaus, zijn er nog altijd ongelijkheden tussen uit gemeentebegrotingen gefinancierde sociale diensten, zijn deze niet volledig afgestemd op de werkelijke vraag en worden ze vaak gekenmerkt door lange wachttijden en onvoldoende gemeentelijke financiering.

¹⁴ Eurostat, overheidsuitgaven door classificatie van overheidsfuncties (COFOG).

¹⁵ Volgens de COFOG-classificatie heeft “algemene overheidsdiensten” betrekking op uitgaven voor het algehele functioneren van de overheid, waaronder de centrale bestuurs-, wetgevings- en uitvoeringsorganen, budgettaire en buitenlandse zaken, overheidsschuldtransacties en algemene overdrachten tussen bestuurslagen.

- (19) De systematische, daadwerkelijke en tijdige betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners, maatschappelijke organisaties en andere relevante belanghebbenden blijft van essentieel belang om te zorgen voor een breed gevoelde verantwoordelijkheid voor de succesvolle uitvoering van de financieringsinstrumenten van de Unie, ook in de context van het Europees Semester.
- (20) In Litouwen ligt het uitvoeringstempo voor de cohesiebeidsprogramma's, die steun omvatten uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), het Fonds voor een rechtvaardige transitie (JTF), het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en het Cohesiefonds, boven het gemiddelde tempo op EU-niveau, zowel bij de projectselectie als bij betalingen. Het is belangrijk om de huidige dynamiek vast te houden en tegelijkertijd het effect van investeringen in de praktijk te maximaliseren. Litouwen onderneemt in het kader van zijn cohesiebeidsprogramma's al acties om het concurrentievermogen en de groei te bevorderen. Toch kan op sommige gebieden nadere versterking van de uitvoering vereist zijn, onder meer met betrekking tot aanhoudende regionale verschillen, de innovatieprestaties buiten de grote stedelijke centra, de decarbonisatie van het vervoer en de toegankelijkheid van overheidsdiensten, met name in plattelandsgebieden. Tegelijkertijd moet Litouwen de uitvoering van het JTF versnellen, aangezien de middelen uiterlijk eind 2026 moeten worden uitbetaald. Het is van essentieel belang ervoor te zorgen dat de nieuwe investeringen die Litouwen in zijn tussentijdse evaluatie van de cohesiebeidsfondsen heeft vastgesteld, met name die welke verband houden met de vijf prioriteiten die in de verordening inzake de tussentijdse evaluatie¹⁶ zijn vastgesteld, snel en doeltreffend worden gerealiseerd.

¹⁶ Verordening (EU) 2025/1914 van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2025 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1056 wat betreft specifieke maatregelen voor het aanpakken van strategische uitdagingen in het kader van de tussentijdse evaluatie.

- (21) Als land aan de oostelijke buitengrens van de EU wordt Litouwen geconfronteerd met extra uitdagingen die het vooruitzicht op economische en sociale ontwikkeling belemmeren, terwijl bestaande structurele uitdagingen worden versterkt. De gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne verhogen de druk op veiligheid, verstoren grensoverschrijdende economische activiteiten, verlagen de aantrekkelijkheid voor investeerders en beperken de toegang tot financiering nog meer. De zorgen met betrekking tot de veiligheid van personen en kritieke infrastructuur nopen tot investeringen in burgerbescherming, paraatheid en militaire mobiliteit in het hele land, wat kansen kan scheppen voor de economieën van de regio's, maar tevens de druk op de financiering van overheidsdiensten vergroot.
- (22) Litouwen wordt geconfronteerd met een aantal uitdagingen in verband met het verbeteren van de toegang tot financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), het versterken van de innovatiecapaciteit, het bevorderen van de energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie, het versterken van stelsels voor sociale bescherming en gezondheidszorg, en het aanpakken van verschillen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarktrelevante vaardigheden.

- (23) De banksector is naar EU-normen nog altijd sterk, maar de toegang tot financiering wordt gehinderd door een sterke risicoaversie en structurele beperkingen. Ondanks ruim voldoende liquiditeit en spaargelden zetten banken slechts een relatief klein deel daarvan om in leningen, een teken van de aanhoudende inefficiënties. Tegelijkertijd blijft het de Litouwse kapitaalmarkten ontbreken aan diepte en liquiditeit, ondanks de inspanningen om regionale integratie met Estland en Letland te bevorderen. De marktkapitalisatie op Nasdaq Vilnius bedraagt momenteel circa 6,2 % van het bbp (derde kwartaal van 2025), ruim onder het niveau van vóór 2009 (30 %) en het EU-gemiddelde (69,9 %), en wordt gehinderd door het lage aantal genoteerde ondernemingen, wat de investeringsmogelijkheden en de inzet van plaatselijk kapitaal beperkt. Voorts heeft het Litouws parlement (de Seimas) in juni 2025 de Pensioenspaarwet gewijzigd, waarbij automatische inschrijving in de tweede pijler werd vervangen door vrijwillige deelname en brede gedeeltelijke en volledige opnames van pensioenspaargelden toegestaan werden. Door deze veranderingen is de deelname aanzienlijk verlaagd (met 38 % in het eerste kwartaal van 2026) en is de toch al lage hoeveelheid spaargeld die in Litouwen in de pensioenfondsen is verzameld, aan het eind van 2024 (vóór de hervorming) 12,2 % van het bbp, nog verder afgekald.

- (24) Litouwen kent nog altijd een matig niveau van innovatieve activiteit en blijft achter bij het EU-gemiddelde voor verschillende indicatoren op het gebied van onderzoek en innovatie (O&I). Hoewel de overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) op koers liggen om de nationale doelstellingen te halen, ligt de intensiteit van O&O in Litouwen (circa 1 % van het bbp) ruim onder het EU-gemiddelde (2,24 %), hoofdzakelijk als gevolg van beperkte investeringen van bedrijven in O&O (een derde van het EU-gemiddelde). Evenzo ligt het aantal octrooiaanvragen nog steeds drie keer lager dan het EU-gemiddelde. Hoewel Litouwen ruimte fiscale stimulansen biedt voor O&O, maken kmo's daar nog altijd weinig gebruik van. Ter evaluatie en stroomlijning van de fiscale stimulansen is er door het ministerie van Economie en Innovatie een hervorming voorgesteld om de aanvraagprocedure voor dergelijke stimulansen te vereenvoudigen, maar deze is nog niet aangenomen door de regering. Met het oog op de verdere bevordering van particuliere investeringen in O&O zou Litouwen de fiscale stimulansen nog kunnen bijstellen ter ondersteuning van op dit moment nog verliesgevende bedrijven.
- (25) De inschrijvingen in de tertiaire onderwijsgebieden wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) zijn nog altijd laag (25 %, vergeleken met de EU-doelstelling van 32 %), met grote genderverschillen (vrouwen vormen slechts 27,3 % van de STEM-studenten, vergeleken met het EU-gemiddelde van 32,2 %). Gepaard aan hoge schooluitvalpercentages en de relatieve lage opname van afgestudeerde STEM-studenten in de arbeidsmarkt leidt dit tot aanhoudende tekorten aan arbeidskrachten in belangrijke transitie- en groeisectoren, met name in de informatie- en communicatietechnologie. Er zijn aanvullende STEM-beurzen ingesteld voor studenten in regio's buiten Kaunas en Vilnius, maar er zijn nadere gerichte maatregelen nodig om de inschrijvingen te stimuleren, de genderkloof te dichten en de uitvalpercentages terug te dringen.

- (26) Het aandeel publiek-private wetenschappelijke gezamenlijke publicaties in Litouwen is het laagste in de EU en door bedrijfsactiviteiten gefinancierde overheidsuitgaven voor O&O bedragen een derde van het gemiddelde in de EU, hetgeen allebei wijst op zwakke banden tussen de wetenschap en het bedrijfsleven. Een belangrijke factor hierin is gelegen in de structurele en institutionele zwakte van de publieke wetenschappelijke basis, waarbij onderzoeks- en innovatiecapaciteit gespreid zijn over een groot aantal universiteiten en onderzoeksinstellingen. Litouwen is van plan een uitgebreid onderzoek uit te voeren naar het functioneren van de gehele publieke onderzoeksbasis – universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen. Dit onderzoek begint echter pas in 2028. Voorts staat het huidige Litouwse stelsel voor intellectueel eigendom gedeeld eigenaarschap tussen universiteiten en bedrijven toe, maar zijn bedrijven niet altijd op de hoogte van deze flexibele regeling, hetgeen de samenwerking tussen de wetenschap en het bedrijfsleven in de weg staat.
- (27) Er zijn nog altijd aanzienlijke verschillen tussen Litouwse regio's, die op dit moment nog groter worden, omdat de bevolking, de hogere inkomens en de hoogwaardige overheidsdiensten zich concentreren in Vilnius en enkele grotere steden, terwijl andere districten, met name in plattelandsgebieden, hierop achterlopen. Hoewel de rechtsgrondslag voor samenwerking tussen gemeenten is versterkt, is de samenwerking in de praktijk nog altijd beperkt en gefragmenteerd, gehinderd door onderontwikkelde afspraken over het delen van kosten, ongelijke bestuurscapaciteit en hoge fiscale centralisatie. Tot nu toe is de uitvoering hiervan grotendeels afhankelijk geweest van ad-hocovereenkomsten, delegatie of uitbestedingsmodellen en sectorspecifieke afspraken, in plaats van een systematisch kader voor duurzame gezamenlijke dienstverlening in meerdere gemeenten. Sterkere institutionele ondersteuning, in samenhang met toereikende stimulansen, zou bijdragen tot het samenvoegen van middelen, de publieke dienstverlening en infrastructuur verbeteren en investeringen in achterlopende regio's aantrekken.

- (28) Litouwen heeft vooruitgang geboekt bij het uitbreiden van de binnenlandse capaciteit voor hernieuwbare energie, die ten opzichte van 2024 meer dan 30 % is gestegen tot 6 121 MW in 2025, geschraagd door een sterke groei in de zonne-energie en onshore-windenergie. De gedecentraliseerde opwekking van hernieuwbare energie in het land is ook uitgebreid. Litouwen boekt vooruitgang bij het terugdringen van zijn afhankelijkheid van geïmporteerde elektriciteit, maar er zijn nog steeds uitdagingen bij het vergroten van de systeemflexibiliteit en het waarborgen van marktintegratie voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie. Dit stelt het land bloot aan externe prijsschommelingen en benadrukt de noodzaak om kritieke infrastructuur te beschermen teneinde potentiële risico's voor de levering af te wenden. Litouwen heeft zijn elektriciteitsstelsel versterkt, onder meer door hervormingen om vergunningverlening en investeringen in transmissie-infrastructuur en in opslag te stroomlijnen, en door synchronisatie met het synchroon elektriciteitsnet van continentaal Europa. Toch blijven beperkingen op het gebied van netcapaciteit, flexibiliteit van systemen en grensoverschrijdende interconnecties de integratie van hernieuwbare energie belemmeren en bijdragen aan volatiele prijzen.
- (29) Het energieverbruik door woningen blijft stijgen, doordat de efficiëntiewinst door renovatiemaatregelen niet opweegt tegen de uitbreiding van de woningvoorraad en het groeiende vloeroppervlak van bestaande gebouwen. Verwarming en koeling zijn verantwoordelijk voor 79 % van het energieverbruik door woningen en zijn nog altijd grotendeels afhankelijk van aardgas, ondanks de toenemende inzet van hernieuwbare bronnen. Ondanks aanzienlijke inspanningen in de afgelopen jaren, ter verbetering van de coördinatie van en het bevorderen van de renovatie van gebouwen, loopt Litouwen risico om zijn beoogde (15 %) verlaging van het primaire energieverbruik tegen 2030 niet te halen, wat op zijn beurt de vooruitgang in de aanpak van energiezekerheid en energiearmoede belemmert. Verdere en versnelde uitrol van renovaties is vereist om de energievraag en de kosten voor verwarming en koeling terug te dringen. Structurele uitdagingen, waaronder knelpunten bij de uitvoering, zoals tekorten aan arbeidskrachten, staan in de weg bij de uitvoering van dergelijke maatregelen en moeten worden aangepakt.

- (30) Litouwen staat voor uitdagingen in zijn transitie richting een circulaire economie en een nettonulindustrie. De vooruitgang op het gebied van hergebruik en recycling is vastgelopen en de verwerking blijft geconcentreerd in de onderste lagen van de afvalhiërarchie. De productiviteit van hulpbronnen in Litouwen is tweemaal zo laag als het EU-gemiddelde en op drie na de laagste van de EU, met gevolgen voor de hulpbronnenefficiëntie en productiekosten in de industrie. Het percentage circulair materiaalgebruik is driemaal zo laag als het gemiddelde van de EU en is de afgelopen tien jaar volledig gestagneerd. De industrie vormt geen grote bron van emissies in Litouwen, maar de emissie-intensiteit is bijna tweemaal zo hoog als het gemiddelde van de EU. Toch ontbreekt er een geharmoniseerde aanpak voor de bevordering van de decarbonisatie van de industriële productie, circulaire technieken en nettonultechnologieën waarbij beleidsprikkelers worden gecombineerd met financieringsmechanismen. Intussen zou de industriële transitie kunnen worden gekoppeld aan een verschuiving naar een meer circulaire economie, met name op het gebied van verpakkingen, bouwmaterialen en bio-economische waardeketens. De toeleveringsketens in Litouwen zijn sterker afhankelijk van ecosysteemdiensten dan het EU-gemiddelde, terwijl de kwetsbaarheid van de vervoersinfrastructuur voor klimaatrisico's een van de ernstigste van de EU is. Investerings in de bescherming van natuurlijk kapitaal en klimaatadaptatie is daarom belangrijk voor het economische concurrentievermogen.

- (31) De vervoeremissies in Litouwen blijven hardnekkig hoog, waarbij het wegvervoer in 2024 verantwoordelijk was voor 44 % van de emissies in het kader van de verdeling van de inspanningen. Ondanks eerste stappen om het gebruik van duurzaam vervoer te verhogen, wordt het passagiersvervoer gekenmerkt door extreme afhankelijkheid van de auto: in 2024 werd 92,1 % van de ritten afgelegd per privévoertuig. Deze afhankelijkheid wordt geschraagd door een van de oudste en meest vervuilende wagenparken van de EU, waarbij meer dan 27 % van de voertuigen ten minste 20 jaar oud is en 63,4 % nog op diesel rijdt. De invoering van schonere alternatieven blijft traag verlopen, waarbij nieuw geregistreerde batterijelektrische voertuigen in 2024 slechts 5,9 % van de markt uitmaakten, aanzienlijk minder dan het EU-gemiddelde van 13,6 %. Fiscale obstakels, zoals het ontbreken van een jaarlijkse verontreinigingsheffing voor auto's, blijven de vernieuwing van het wagenpark ontmoedigen, terwijl het niet instellen van elektronische tolheffing voor zware bedrijfsvoertuigen de interesse in groene alternatieven voor vrachtvervoer belemmert. Er worden inspanningen verricht om de coördinatie en aantrekkelijkheid van het openbaar vervoer te verbeteren, maar deze hebben nog geen aanmerkelijke verschuiving naar andere vervoerswijzen opgeleverd. De benutting van het openbaar vervoer wordt gehinderd door slechte verbindingen tussen gemeenten en een gefragmenteerde planning. Het spoorvervoer biedt nog altijd onbenut potentieel voor decarbonisatie, hoewel het milieu-effect beperkt is vanwege de lage elektrificatiegraad van 7,9 %, vergeleken met het EU-gemiddelde van 56,9 %. Terwijl projecten zoals de elektrificatie van de Kaišiadorys-Klaipėda-lijn voortschrijden, lijdt het grensoverschrijdende Rail Baltica-project onder vertragingen en zal het naar verwachting niet vóór 2030 klaar zijn.
- (32) Het zorgstelsel in Litouwen wordt gekenmerkt door een hoge sterfte als gevolg van behandelbare en vermijdbare oorzaken, en een levensverwachting bij de geboorte die onder het EU-gemiddelde ligt. De gezondheidsresultaten in het land worden ook gekenmerkt door een hogere sterfte van mensen in de werkende leeftijd dan het EU-gemiddelde, en een aanzienlijk deel van de bevolking ondervindt moeilijkheden om toegang te krijgen tot hoogwaardige zorgdiensten. Voorts heeft het zorgstelsel te kampen met een tekort aan gezondheidswerkers, met name in afgelegen gebieden, en de vergrijzing van het verplegend personeel, die gevolgen heeft voor de verstrekking van gezondheidsdiensten. De ongelijke geografische verdeling van artsen en de relatief lage beloning van huisartsen beperken tevens de toegang tot de zorg. Daarbij wordt het stelsel voor langdurige zorg geconfronteerd met aanzienlijke uitdagingen, met een laag aantal langdurigezorgmedewerkers per 100 inwoners in de leeftijd van 65 en ouder, en is het alomvattende en geïntegreerde model voor langdurige zorg nog niet uitgevoerd.

- (33) Hoewel recente hervormingen, waaronder de hervorming van het minimuminkomen, momenteel worden doorgevoerd, heeft Litouwen nog steeds te maken met aanzienlijke uitdagingen bij het aanpakken van de inkomensongelijkheid, armoede en sociale uitsluiting. De vooruitgang op dit gebied is tot nu toe beperkt. In 2025 is het aandeel van mensen met risico op armoede of sociale uitsluiting voor het tweede opeenvolgende jaar gestegen en kwam het op 26,3 % te staan, ruim boven het gemiddelde in de EU, waardoor de armoedeverminderingdoelstelling van Litouwen voor 2030 aanzienlijk gevaar loopt. De inkomensongelijkheid is ook nog steeds een van de hoogste in de EU. Dit treft in het bijzonder kwetsbare groepen, met name mensen met een handicap, bij wie het risico op armoede of sociale uitsluiting nog steeds het hoogste in de EU is, mensen van 65 jaar en ouder en mensen die op het platteland en in afgelegen gebieden wonen. Deze uitdagingen wijzen op zwakke punten in de dekking, toereikendheid en doeltreffendheid van het stelsel voor sociale bescherming (met inbegrip van de pensioenen). Het armoedeverminderingseffect van sociale uitkeringen blijft beperkt, ondanks een lichte opleving in 2025. De toereikendheid van belangrijke uitkeringen blijft laag: gemiddelde werkloosheidsuitkeringen, ouderdomspensioenen en sociale bijstand blijven onder de armoedegrens, terwijl er aanhoudende lacunes in de dekking zijn, met name voor zelfstandigen. Recente veranderingen in het tweede-pijlerpensioenstelsel, waaronder de beëindiging van de automatische inschrijving en het uitbreiden van de opnameopties, kunnen de toekomstige toereikendheid van de pensioenen nog verder verzwakken. Er zijn nog steeds aanzienlijke regionale verschillen in de sociale dienstverlening tussen gemeenten. De verschaffing van sociale dienstverlening blijft ongelijk, terwijl de financiering daarvan afhankelijk is van EU-gelden en onvoldoende is afgestemd op de plaatselijke vraag. Deze zwakke punten worden verergerd door het ontbreken van complete gegevens op het plaatselijke niveau, een gecentraliseerde database en een doeltreffend gecentraliseerd toezichtstelsel voor sociale dienstverlening, waardoor het overzicht, de planning en het beheer van sociale dienstverlening overal in het land worden bemoeilijkt.

- (34) Litouwen kampt nog altijd met een zeer hoog aantal kandidaten voor sociale huisvesting en lange wachttijden. In 2025 stonden 10 750 gezinnen op wachtlijsten, en de gemiddelde wachttijd voor een sociale woning bedroeg in 2025 5,53 jaar. Hoewel aanzienlijke EU-financieringsbedragen zijn voorbestemd voor het verbeteren van de toegang tot en kwaliteit van sociale huisvesting, zullen deze inspanningen het probleem naar verwachting slechts deels oplossen. Dit onderstreept de behoefte aan nadere maatregelen, onder meer door de bouw van meer woningen en passend sociaal beleid, om te zorgen dat sociale huisvesting voldoet aan elementaire kwaliteits- en veiligheidsnormen en toegankelijk is voor kwetsbare groepen.
- (35) In het licht van de cruciale rol van menselijk kapitaal bij het versterken van het concurrentievermogen en de strategische autonomie van de Unie heeft de Raad de lidstaten in 2026 aanbevolen dringend actie te ondernemen om iets te doen aan de structurele uitdagingen in verband met menselijk kapitaal op het vlak van vaardigheden, onderwijs en opleiding, die het concurrentievermogen belemmeren. De tot Litouwen gerichte landspecifieke aanbevelingen 2026 kunnen bijdragen tot de uitvoering van de aanbeveling van de Raad over menselijk kapitaal in de Unie.
- (36) Het algemene onderwijsstelsel van Litouwen wordt geconfronteerd met aanhoudende uitdagingen, waaronder ongelijke kansen en grote verschillen tussen stad en platteland. Op het platteland is de deelname aan voorschoolse opvang en onderwijs lager en zijn de onderwijsresultaten minder goed. Hoewel door de herstel- en veerkrachtfaciliteit gefinancierde initiatieven, zoals het scholenprogramma voor het millennium, de inclusiviteit en leerresultaten op sommige scholen hebben verbeterd, dreigen recente beleidsaanpassingen die kleinere klassen in gymnasia op het platteland mogelijk maken, de vooruitgang op het gebied van de verbetering van de kwaliteit, de gelijkheid en de efficiëntie van het scholennetwerk te ondermijnen.

- (37) Er zijn aanhoudende tekorten aan leerkrachten, in het bijzonder in plattelandsgebieden en voor STEM-vakken. Met het vooruitzicht dat bijna de helft van de jonge leerkrachten van plan is binnen vijf jaar uit het beroep te stappen en een beroepsbevolking met het hoogste aandeel vergrijzende leerkrachten in het lager secundair onderwijs in de EU, kampt het onderwijsstelsel met ernstige uitdagingen. Om deze tekorten aan te pakken, zijn gerichte maatregelen om leerkrachten aan te trekken en te behouden essentieel.
- (38) Tekorten aan arbeidskrachten in belangrijke sectoren zoals gezondheidszorg, openbaar bestuur, vervoer en financiën onderstrepen de zwakke punten van het huidige opleidingssysteem. Beroepsonderwijs en -opleiding in Litouwen is nog steeds niet aantrekkelijk genoeg, wat rechtstreeks bijdraagt tot tekorten aan arbeidskrachten. Deze gebrekkige aantrekkingskracht van beroepsonderwijs en -opleiding verergert de lacunes in de beroepsbevolking, wat economische productiviteit en groei in de weg staat. Het versterken van loopbaanadvies op scholen door middel van praktijkmaatregelen zoals kijkstages in beroepsonderwijs en -opleiding en bezoeken aan werkgevers tijdens de opleiding kunnen het bewustzijn van beroepsmogelijkheden onder leerlingen vergroten en de aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding vergroten. Door belangrijke hervormingen in het hoger onderwijs heeft Litouwen stappen ondernomen om de relevantie van het hoger onderwijs voor de arbeidsmarkt te vergroten, maar verbeterde resultaten voor wat betreft de afstemming op de arbeidsmarkt worden pas vanaf 2028 verwacht. Voor de aanpak van tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten is het essentieel dat de arbeidsmarktrelevantie en dekking van volwasseneducatie voortdurend worden versterkt, in het bijzonder voor werklozen, laagopgeleiden en andere kwetsbare groepen.

- (39) Aanhoudende werkloosheid, met inbegrip van langdurige werkloosheid, wijst op zwakke punten in de werking van het actieve arbeidsmarktbeleid. In Litouwen is de vraag naar actief arbeidsmarktbeleid steevast groter dan het werkelijke aantal deelnemers, wat een negatieve invloed heeft op de reikwijdte van deze maatregelen en daarmee ook op de integratie van werklozen op de arbeidsmarkt. Terwijl actief arbeidsmarktbeleid sterk afhankelijk is van EU-financiering, raakt die financiering uitgeput, hetgeen naast de budgettaire aanwijzing en stijgende beleidskosten een van de belangrijkste factoren is achter de lage dekking van het actieve arbeidsmarktbeleid. In 2025 is de deelname aan dit beleid gedaald tot bijna een derde van het niveau in 2024. Naar verwachting zal het in 2026 ook op dit niveau blijven. Een verhoging van de nationale financiering en de ontwikkeling van een duurzaam financieringsmodel zou de dekking van het actieve arbeidsmarktbeleid kunnen verbeteren en bijdragen tot het terugdringen van de werkloosheid. De snel vergrijzende samenleving en voorspelde krimp van de beroepsbevolking vergen extra inspanningen ter versterking van de arbeidsmarktintegratie van mensen met een handicap, werkloze jongeren die geen opleiding volgen en andere kwetsbare groepen, voor wie het actieve arbeidsmarktbeleid ontoereikend is. Het aanpakken van deze uitdagingen zou ook bijdragen tot de ondersteuning van opwaartse sociale convergentie, in overeenstemming met de tweede landenanalyse van de diensten van de Commissie van het kader voor sociale convergentie¹⁷.
- (40) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen tot de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad in 2026 de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde uitvoering te geven aan de aanbeveling van 2026 over het economisch beleid van de eurozone. Voor Litouwen draagt aanbeveling 1 bij tot de uitvoering van de eerste, tweede en derde aanbeveling over de eurozone, aanbeveling 2 tot de uitvoering van de vierde aanbeveling over de eurozone, aanbeveling 3 tot de uitvoering van de vijfde, zevende en elfde aanbeveling over de eurozone, aanbeveling 4 tot de uitvoering van de zevende aanbeveling over de eurozone, en aanbevelingen 5 en 6 tot de uitvoering van de vijfde aanbeveling over de eurozone,

¹⁷ [SWD\(2026\)122 — Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework \(SCF\)](#), 2026.

BEVEELT AAN dat Litouwen in 2026 en 2027 de volgende acties onderneemt:

1. Maatregelen nemen om de netto-uitgaven onder controle te houden zodat deze in overeenstemming zijn met de door de Raad op 8 juli 2025 aanbevolen maximale groeipercentages, gezien de in 2025 geconstateerde afwijking en de door de Commissie voor 2026 verwachte materiële afwijking ten opzichte van het aanbevolen maximum voor de netto-uitgaven, en tegelijkertijd gebruikmaken van de flexibiliteit in het kader van de door de Raad geactiveerde nationale ontsnappingsclausule. De algehele uitgaven en gereedheid op het gebied van defensie en veiligheid verhogen, en tegelijkertijd de schuldhoudbaarheid waarborgen en zorgen voor een efficiënte besteding van de uitgaven en een geleidelijke aanpassing van de begroting om structureel hogere defensie-uitgaven te kunnen financieren. Ervoor zorgen dat maatregelen die worden genomen om de gevolgen van de stijgende energieprijzen te verzachten, tijdelijk zijn, dat ze gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens of op de behoeften van energie-intensieve bedrijven, dat ze stimulansen voor energiebesparing in stand houden en dat de begrotingskosten van die maatregelen verenigbaar zijn met de toezeggingen binnen het begrotingskader van de EU. De algemene overheidsinkomsten blijven verruimen door het vergroten van de rol van minder groeiremmende belastingen, door het verbeteren van de naleving van de belastingwetgeving, verdere rationalisatie en vereenvoudiging van bijzondere belastingregelingen en het voortzetten van de afschaffing van niet-gerichte subsidies voor fossiele brandstoffen. Zorgen voor toereikende financiering voor gezondheidszorg, sociale bescherming en algemene overheidsdiensten en de financieringsmodellen voor sociale dienstverlening en zorginstellingen verbeteren.
2. Zorgen voor continuïteit van de hervormingen en investeringen die in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit worden uitgevoerd. De uitvoeringsdynamiek voor de cohesiebeidsprogramma's vasthouden, in voorkomend geval voortbouwend op de heroriëntatie naar strategische prioriteiten en de flexibiliteit die zijn overeengekomen in de context van de tussentijdse evaluatie van het kader voor het cohesiebeleid. De unieke uitdagingen op sociaal-economisch gebied en op het gebied van veiligheid en civiele paraatheid aanpakken waarmee regio's aan de oostelijke buitengrens van de EU worden geconfronteerd, waaronder de noodzaak om te investeren in infrastructuur voor tweërlei gebruik.

3. De toegang tot financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen verbeteren, onder meer door de concurrentie op het gebied van financiële diensten te stimuleren, de liquiditeit van de kapitaalmarkten te vergroten, grotere deelname aan de financiële markten te stimuleren. Particuliere investering in O&O vergemakkelijken, onder meer door het evalueren van bestaande fiscale stimulansen. Stimulansen voor samenwerking tussen het bedrijfsleven en de wetenschap ontwikkelen, onder meer door het versterken van de capaciteit van de publieke wetenschappelijke basis om bij te dragen aan bedrijfsinnovatie. De inschrijving in STEM-opleidingen in het postsecundaire onderwijs stimuleren, in het bijzonder voor vrouwen. De ongelijkheid tussen regio's aanpakken door het versterken van de institutionele ondersteuning en door stimulansen ter bevordering van de samenwerking tussen gemeenten voor het gezamenlijk aanbieden van overheidsdiensten en het aantrekken van investeringen in de regio's.
4. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en ingevoerde energie verder afbouwen en zorgen voor voldoende capaciteit voor en toegang tot het elektriciteitsnet ter ondersteuning van de uitrol van hernieuwbare energie. De renovatie van gebouwen versnellen en opschalen, onder meer door knelpunten bij de uitvoering, zoals tekorten aan arbeidskrachten, aan te pakken. De transformatie naar een schone industrie en verschuiving naar een circulaire economie bevorderen, onder andere door de productiviteit van hulpbronnen te verbeteren. De decarbonisatie van het vervoer versnellen, met name van het weg- en spoorvervoer, onder meer door voltooiing van Rail Baltica, en de coördinatie en aantrekkelijkheid van openbaar en duurzaam vervoer verbeteren om de acceptatie te verhogen.
5. De toegang tot eerstelijns-, preventieve en gemeenschapszorg versterken en de beschikbaarheid van medewerkers in de gezondheidszorg en de langdurige zorg verbeteren, in het bijzonder in afgelegen gebieden. Inkomensongelijkheid en armoede aanpakken door het uitbreiden van de dekking en toereikendheid van het socialebeschermingsstelsel, de verdere ontwikkeling van een gecentraliseerd toezichtstelsel voor sociale dienstverlening en het uitbreiden van het hoogwaardige betaalbare en sociale woningbestand.

6. De kwaliteit, rechtvaardigheid en doeltreffendheid van het algemene onderwijsstelsel verbeteren, met name door de prestatiekloof tussen de stad en het platteland aan te pakken, en tegelijkertijd de aantrekkelijkheid van het beroep van leerkracht vergroten om tekorten aan te pakken. Tekorten aan vaardigheden aanpakken door het verbeteren van de relevantie van het hoger onderwijs voor de arbeidsmarkt, het verhogen van de aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding, het verbeteren van de volwasseneneducatie, ook voor kwetsbare groepen, en het uitbreiden van de dekking van het actieve arbeidsmarktbeleid.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De voorzitter
